

מסורת הש"ס

- (א) לעל לה: מנחת מ: ט.
- (ב) לקמן מב: א) לקמן
- (ג) [מנחת מ: ט] (א) [מנחת מ: ט]
- (ד) [מנחת מ: ט]
- (ה) לעל לה: (ו) לעל לה:
- (ו) פ"א ר"א שנים החדר על נפש: (ז) פ"א לעל לה:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ז"ריה קדק כמו טייל"א. כ"ז לשון יו: (ב) ד"ה הכי קאלמ ורי: (ג) ד"ה לאכא ד"ה מן ד"ה באחרונה מלות פל"ל ומינה היא נמקט:

מוסף רש"י

צומקן. לשון חזק וידיק (חזקו וז). בעל נפש. אלס כשר (חזקין). המושל בלבו וממקט מן העבירות (ההורה ח"א סי' פד). מותר ליתות. לנרות מעט נחם ולתעט נחמקט ולא חיישין לתעט האולף ויובטל מיל (סנדרין ג). ובלבד שיאכל כזית מצה. אחרת, באחרונה. ששם דענמל מלוט שטיעט ששם לטס מלוט (קדושין עו).

מוסף תוספות

א. הקמחים של כפרים טהורים והלחות של נכרים טמאים. חוס' אורח' ב. י"א. והירוד דודא. עיקר שימור היינו בנונא דצירך שימור, ואי לא ליתיה וליכא עיקר שימור, ודאי דלא צירך שימור קמי לישא כלה, אבל כיון דמצוה ליתות, משום ההוא, יהוי עיקר שימור, צירך ג"כ שימור מתחילת דגן. ח"י ה"ר.

רבינו הגנאל

והא דאמר אבי לא נהירך אינש רתינ שביל כותיה. הדין: לית הלכתא כותיה. אלא כרבא דאמר מי פירות אין מחמיצין. כן פירוש דשמועה חצבא דאבישונא שון שבייל דשערי רטיבא, אמר אבי כשנותנין לו את החצבא בתור בימות הפסח ופה למטה, כל זיעה שיוצא מאותן השעורים שפכין בתור, ואם לאו לא ישאר אותן המים היוצאין מן מחמיצין. ולית הלכתא כאבי, וקיימא לן לן מי פירות אין מחמיצין. ח"ד אין לותנין את השעורין בפסח. ואם לותנין, נתבקעו אסורות, לא נתבקעו מותרות. ואמרין לא נתבקעו ממש, אלא כל פירות אין מחמיצין. ח"ד קלאים והן מתבקעות וכן הלכתא. ור' יוסי דאמר שורין בחומץ דמי שחומץ עומה. לית הלכתא כותיה, דהא בחומץ עומה לא שכיבין עומה בעל נפש, כלומר המתרוק מריח עבודה ומדקדק הרבה על עצמו. לא ליתות אפילו חסין דשריין. פירוש שריין שון חזקים מן השעורים, ולא אורי ליידי חומץ. הא לא ליתות כל שכן שעורים. אמר רב נחמן מאן דציאת

כל שעה פרק שני פסחים

כרתי חטי. גרעיני חטיין אלא חדא חדא חטימא: דילמא אסיח חדא ויסבס בציריא דחברתה. בסקק של חברתה: דיקולא דמיה. רמימא המים: זיריא. סדק כמו (א) טיילא חריפא דמזרי זיקי דמסקת ע"ז (דף ג). אי הכי אפילו חדא. שכולתא נמי לא ליחרוך: דילמא נפקי. מלא מחיטי דברישא חדא ובלעי

מקיס דליך רישא: ה"ג והדר ציה אציי דכל אגז מדליישו לא מחמעני. כל דרך נפילתם לא מחמעני: לאכא דאזישונא. כד שמיצשין כמובו קליות בתנור: סחיפא שרי. אס פיו כפוי למטה שיהו המים הנפלטין מן הקלי על ידי חוס האור זצין ויואלין לחוך שרי: וקופא. שיהא זוקף כדרכו אסור שהמים נפלטין וחוזרין ונבלעין. ומדלמא אציי סחיפא שרי משום דדייצי אצראי שמע מינה הדר ציה ממאי דלמח לעיל לא ליחרוך אינש תרמי שבייל דהני נמי דייצי מלא ושרקי ונפלי ולא מיבלעי בלדך: נסבצעו. מחמת הניפוח שממת המים אסורות דודאי ממהרות להחמיץ: שון צומקן. אס רואה שנפסות שורן צומקן: וחומץ לומסן. אשטריינ"צ בלע"ז ואינו מניחן להחמיץ: וכן מסבקות מאינייהו. שאין יכולות לעמוד מפני ריח היין: דודא דני צר השו. ככפר של אומי האיש: נסבצעו ממש. כלומר דאין אסורות אלא נתבקעו ממש ואומן לא מתקעות ממש היו והמירן: אמר רבא גרסינן: בעל נפש. חסיד": הכי קאמר אפילו חטי. חסין קשין משעורין אין ממהרין להחמיץ בעל נפש לא ליתות אכל דלאו בעל נפש דלא (א) מחמר על נפשיה כולי האי: דשריין. קאים: לאכא (א). רבא. הכי קרי ליה לשון רבנות: מאן דלאים ליה לאכא יאכל נחם עיפושא. כלומר לא תהא סולתן נקיה: דהא צי רב הונא נפסי. כולה רב נחמן אמר לה: ורבא אמר אסור לנטוס. לכולי עלמא: דשען. שחלקין הן: והדרין: קרינ: של כפרים טהורים: לפי שאין מקפדין על סולתן לעשותן נקיה כל כך ולא לתמי לחטי דידהו ונמלא שלא הוכשרו וקא קרי להו סולת אלמא אפשר לנקיה בלא ליתיה: צמר דנפק. רבא מצי מדרשא: אמר. רב פפא נטער בעלמא מדוע לא מוכרתי להשיב לו מהא דלמח ר' ירמיה כו': ואי לאו. ליתיה דעכשו בעי שימור הוא. אי לא עבד ליה שימור מקמי

הכי: דלמח רב הונא גרסינן: צלקוס של נכרים. שיאל כל כוים מזה באחרונה. דכחא לא נפיק ידי חובת מנה משום דלאו הוי לה שימור לשם מנה ואף על פי שאנו רואין שאין כאן חיימון ומיהו למנה של מנה שימור לשמה בעינן: באחרונה. (י) היא מנות אכילתה שעם הפסח היא חובת אכילתה לכדי קרא (שמות יג) על מנות ומרורים יאכלוהו ופסח נאכל על השזבע כדתנן (לקמן דף ק"ט): אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן: צראשונה לא. כלומר כחילתה אשונה של נכרים לא נפיק: הכי גרסינן מאי טעמא דלא עבד לה שימור ולא גרסינן אי נימא דהא ודאי טעמא משום הכי הוא: מאפייה ואלך. משמע משמתקנה לאפייה כגון עריכתה וקיתוף שלה ונתינתה לתנור: וממאי דילמא. לעולם שימור דלישה שימור הוא ואע"ג דלא איצטריך שימור מקמי הכי והכא מאי טעמא לא נפיק משום דמשעת נתינת מים לקמח שזה דבר המחמלת היא לריכה שימור חו לא נעשה לה שימור מהיהא עידנא דנחית לתורת שימור דהיינו מנתינת מים: ואפילו הכי. דלא אשכח רבא קיימתא לנתימיה לא הדר ציה ממאי דלמח צעין שימור קודם לישא: מהפכי כיפי. העמרין וקושרין את העמרים צינות הקלי: מנקטא

ה"ג ר"ח ב"ל שאילו מניחין על פי אבוב של קלאים והם מתבקעות. פירוש כלי שבעלי קליות עושין בו קליות והוא מנוקב כדאמרין צפרק ר' ישמעאל (מנחות דף טו). מניחין בתוך אבוב של קלאים כדי (י) שמגמור האור זכולו והם מתבקעות מכה האור וכן מלא ר"י נספר יסן צשם רצינו חס: תרגומא אקמחים. תימה השתא אמאי תני סלמות ויש לומר דלדדין קמני"א: כי מהפכיתו כיפי הפכיתו ראש מצוה. וא"ת כיפי דסגירא ליה דצעי שימור צשעת היפון אס כן היכי מוכח דמזוה ללמות דילמא לאו מזוה היא אלא דלדין שימור מתמלמו ועד סופו ויש לומר דעיקר שימור כדי שלא תחמיץ וסגר רבא אי לאו שיש שימור מחמץ צשעה שהוא עדיין דגן כגון לתימה לא היה מנריך שימור צשעת צי דרי מתחילת הדגן: (א)

תרי חטי בהדי הדדי דילמא אולא חדא ויתבה בציריא דחברתה ולא סליק להו דיקולא דמיה מארבע רוחתא ואתי ליידי חיימוץ ואמר אביי לא ליחרוך אינש תרי שבולי בהדי הדדי דילמא נפקי מיהא מהאי ובלע אידך ואתיא ליידי חיימוץ אמר ל' רבא א"ה אפילו חדא נמי דילמא נפיק מהאי רישא ובלע אידך רישא אלא אמר רבא מי פירות נינהו (א) ומי פירות אינן מחמיצין והדר ביה אביי מההיא דכל אגב מדלייהו לא מחמצי דאמר אביי האי חצבא דאבישנ' סחיפא שרי זקופא אסור רבא אמר אפילו זקופא נמי שרי מי פירות נינהו ומי פירות אינן מחמיצין ת"ר אין לותתין שיעורין בפסח ואם לתת נתבקעו אסורות לא נתבקעו מותרות ר' יוסי אמר מר עוקבא לא נתבקעו ממש אלא כל שאילו מניחין על פי הבית והן נתבקעות מאיליהן ושמואל אמר נתבקעו ממש עבד שמואל עובדא בדורא דבי בר חשו נתבקעו ממש אמר רבא בעל נפש לא ילתות מאי איריא בעל נפש אפילו כולי עלמא נמי דהא תניא אין לותתין שיעורין בפסח הכי קאמר ר' בעל נפש אפי' חייטין דשרירי לא ילתות א"ל ר"ג מאן דציית ליה לאבא אבל נהמא דעיפושא דהא בי רב הונא לתתי ובי רבא בר אבין לתתי ורבא אמר אסור ללתות אלא הא דתניא אין לותתין שיעורין בפסח שיעורין הוא דלא הא חטי שרי לא מובעי' קאמר לא מובעיא חטיין כיון דאית ביה ציריא עיילי בהו מיה אבל שערי דשיעי אימא שפיר דמי קמ"ל הדר אמר רבא מותר ללתות דתניא יוצאין בפת נקיה והדראה ואי אפשר נקיה בלא ליתיה איתביה רב פפא לרבא הקמחין והסלתות של נכרים של כפרים טהורים ושל כרכין טמאין דכפרים מ"ט לאו משום דלא לתתי וקא קרי ליה סולת תרגומא אקמחא בתר דנפיק אמר מ"ט לא אימא ליה מהא דאמר רבי זירא אמר רב ירמיה אמר שמואל חטיין של מנחות אין לותתין אותם וקא קרי להו סולת הדר אמר רבא מצוה ללתות שנאמר ושמרתם את המצות אי לא דבעי ליתיה שימור למאי אי שימור דלישה שימור דלישה לאו שימור הוא דאמר רב הונא בצקות של נכרים אדם ממלא כריסו מהן ובלבד שיאכל כזית מצה באחרונה באחרונה אין בראשונה לא מ"ט משום דלא עבד בהו שימור ולעביד ליה שימור מאפייה ואילך אלא לאו שמע מינה שימור מעיקרא בעינן וממאי דילמא שאני התם דבעידנא דנחית לשימור לא עבד לה שימור אבל היכא דבעידנא דנחית לשימור עביד לה שימור הכי נמי דשימור דלישה הוי שימור ואפ"ה לא הדר ביה רבא דאמר להו להנהו דמהפכי כיפי כי מהפכיתו הפיכו לשום מצוה האלמא קסבר שימור מעיקרא מתחלתו ועד סופו בעינן מר בריה דרבינא

מנקטא רבינו הגנאל (המשך) לרבה אוכל תפ מפושט. פירוש כגון פת קיבר שאין בה סלת, נ"א: כי בלא ליתיה אין יוצא סולת נקיה) ואמר רב נחמן לותת דהא בי רב הונא ובי רבא בר אבהו לתתי, ורבא אמר אסור ללתות. ומתבנין עליה אין לותתין את השעורים בפסח הא חסין שרי כו. פי' ציריא (כגון) הסדק שהוא באמצע של חסין, אבל השעורים שיעי חסין וציריא ביה ציריא עיילי בהו מיה אבל שערי דשיעי אימא שפיר דמי קמ"ל הדר אמר רבא מותר ללתות דתניא יוצאין בפת נקיה והדראה, ואי אפשר לפת נקיה בלא ליתיה, כלומר אם אין שורין את החטים לא תצא מהם סלת נקיה. ומתבנין רב פפא מהא דתניא הקמחין והסלתות לא תצא מהם סלת כריס מטאים ושל כפרים טהורים, ש"מ מדקתני סהורין, מכלל דלא חוששו, וקרי להו סלתות, הנה הסלת בלא ליתיה, דהיינו רבא האי דקמני של כפרים טהורין אקמחים בלבד ולא אסלתות. והא דאמר רבא אי אפשר לפת נקיה בלא ליתיה, דהיינו ח"א, דהא משמא דשמואל אמרו חטים של מנחות אין לותתין אותן. וקרי להו התורה סלת, הנה נמצאת סלת בלא ליתיה. הדר אמר רבא מצוה ללתות, דכתיב שימור את המצות, ואין שימור אלא שימור דחטים בליתיה, אבל שימור דלישה ליתיה שימור מדרב הונא, דאמר הבצקות של גרים אדם ממלא כריסו ובלבד שיאכל כזית מצה באחרונה, ואי הוה שימור דלישה שימור היה עושה שימור לבצע של גרי ואינו צריך כזית אחר, ודחינן הני בצקות של גרים משום דלא מתחיל בהו שחומץ עומה. לית הלכתא כותיה, דהא בחומץ עומה לא שכיבין עומה בעל נפש, כלומר המתרוק מריח עבודה ומדקדק הרבה על עצמו. לא ליתות אפילו חסין דשריין. פירוש שריין שון חזקים מן השעורים, ולא אורי ליידי חומץ. הא לא ליתות כל שכן שעורים. אמר רב נחמן מאן דציאת

עין משפט גר מצוה

קסו א מיי פ"ה מהל' חו"מ הלכה ד טו"ע א"ח סי' מקב סוף פ' א: קסב ב ג ד מ"י פ"ה מהלכות מנה הל' ו ז טו"ע א"ח סימן מנ סוף פ' א: קסד ד מ"י סס הלכה ח ט טו"ע א"ח סימן מנ סוף פ' ד:

תורה אור השלם

1. ושמרתם את המצות כי בעצם היום הזה הוצאתי את צבאותיכם מארץ מצרים ושמרתם את היום הזה לדורותיכם וקחת עולקם: שמות יב יז

לעני רש"י

אשטריינ"צ [אישטריינ"צ ט]. סוגר.

רבינו הגנאל (המשך)

לרבה אוכל תפ מפושט. פירוש כגון פת קיבר שאין בה סלת, נ"א: כי בלא ליתיה אין יוצא סולת נקיה) ואמר רב נחמן לותת דהא בי רב הונא ובי רבא בר אבהו לתתי, ורבא אמר אסור ללתות. ומתבנין עליה אין לותתין את השעורים בפסח הא חסין שרי כו. פי' ציריא (כגון) הסדק שהוא באמצע של חסין, אבל השעורים שיעי חסין וציריא ביה ציריא עיילי בהו מיה אבל שערי דשיעי אימא שפיר דמי קמ"ל הדר אמר רבא מותר ללתות דתניא יוצאין בפת נקיה והדראה, ואי אפשר לפת נקיה בלא ליתיה, כלומר אם אין שורין את החטים לא תצא מהם סלת נקיה. ומתבנין רב פפא מהא דתניא הקמחין והסלתות לא תצא מהם סלת כריס מטאים ושל כפרים טהורים, ש"מ מדקתני סהורין, מכלל דלא חוששו, וקרי להו סלתות, הנה הסלת בלא ליתיה, דהיינו רבא האי דקמני של כפרים טהורין אקמחים בלבד ולא אסלתות. והא דאמר רבא אי אפשר לפת נקיה בלא ליתיה, דהיינו ח"א, דהא משמא דשמואל אמרו חטים של מנחות אין לותתין אותן. וקרי להו התורה סלת, הנה נמצאת סלת בלא ליתיה. הדר אמר רבא מצוה ללתות, דכתיב שימור את המצות, ואין שימור אלא שימור דחטים בליתיה, אבל שימור דלישה ליתיה שימור מדרב הונא, דאמר הבצקות של גרים אדם ממלא כריסו ובלבד שיאכל כזית מצה באחרונה, ואי הוה שימור דלישה שימור היה עושה שימור לבצע של גרי ואינו צריך כזית אחר, ודחינן הני בצקות של גרים משום דלא מתחיל בהו שחומץ עומה. לית הלכתא כותיה, דהא בחומץ עומה לא שכיבין עומה בעל נפש, כלומר המתרוק מריח עבודה ומדקדק הרבה על עצמו. לא ליתות אפילו חסין דשריין. פירוש שריין שון חזקים מן השעורים, ולא אורי ליידי חומץ. הא לא ליתות כל שכן שעורים. אמר רב נחמן מאן דציאת

ישראל בשמור, דגוי לאו בר שימור הוא, אבל ישראל דבר שימור הוא אם התחיל מתחלה להשמר אפילו שימור דלישה הוי שימור. אפילו הכי לא הדר ביה רבא, דאמר רבא לתנוה דהוה מהפכי לגורן, והן העמרין. הפכ לשם מצוה, כלומר הוזהרו מהכשרת המים והפיכו להו למקום שאין בו הכשרת המים שיהיה שימור מתחילה לשמן לשם מצוה.